

ՀՏԴ 809.198.1

Լեզվաբանություն

Միլվա ՄԻՆԱՍՅԱՆ

**ԱրՊՀ ալ. Ս. Աբրահամյանի անվան հայոց լեզվի ամբիոնի դոցենտ, ր.գ.թ.
E-mail: minasyansilva06@asu.am**

Ծովինար ՀԱՍՐԱԹՅԱՆ

**ԱրՊՀ ալ. Ս. Աբրահամյանի անվան հայոց լեզվի ամբիոնի ավագ դասախոսի
սլաշտոնակատար
E-mail: hasratyantsovinar06@asu.am**

**ՍԼԱՎԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ «ԱՐՑԱԽԻ
ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԸ» ԱՇԽԱՏՈՒԹՅԱՆ
ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՁԵՎՈՒՅԹԱՅԻՆ
ԿԱՂԱՊԱՐՆԵՐԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ
(ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆ ՈՒ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ
ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ
ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ)**

Հոդվածում անդրադարձ է կատարվում Սլավա Սարգսյանի «Արցախի բնակավայրերը» աշխատության մեջ քննված Արցախի բնակավայրերի (անկախության շրջան) կաղապարներին՝ բառակազմական տիպերի, եղանակների, բառակազմական հիմքերի քերականական արտահայտվածության և հարաբերության տեսակետից: Ձևությամբ կաղապարների միջոցով նաև վեր է հանվում Ս. Սարգսյանի կողմից ստուգաբանված տեղանունների հնագույն ձևերի կառուցվածքը: Հենց այս դիտարկման մեջ է հոդվածի նորույթը:

Մեր կողմից առանձնացվել են պարզ, բաղադրյալ՝ ածանցավոր, բարդ, բարդաձանցավոր կազմությունները, բառակազմական հիմքերի միջև ստորադասական՝

որոշչային, հատկացական, քիչ՝ խնդրային, պարագայական հարաբերությունները :

Ածանցավոր կազմությունների մեջ կան հայերենի զարգացման վաղ և ուշ շրջանների ածանցներ: Հեղինակը հնարավորություն է ունեցել հիմնականում քննելու ուշ շրջանների ածանցները:

Բարդ անվանումները զգալի քանակ են կազմում, արտացոլում են ուշ շրջանում կատարված անվանափոխումներ:

Ստուգաբանությունը՝ որպես տեղանվանագիտական և լեզվաբանական միջգիտակարգային ոլորտ, նաև ներկայացնում է տեղանքի պատմությունը, տեղանքի անվանակոչման պատմությունը: Այս տեսակետից, ստուգաբանված միավորների կառուցվածքային-բառակազմական ուսումնասիրությունը կարող է հարաբերական լինել, քանի որ իմաստային պատճառաբանվածության հարցերը տվյալ պարագայում հարաբերվում են տեղանվանագիտական հայեցակարգերին: Աշխատության որոշ ստուգաբանություններ թվում են ոչ հավաստի, վիճելի: Մական պետք է հաշվի առնել աշխատանքի բարդությունը, իր տեսակի մեջ առայժմ եզակի լինելը:

Բանալի բառեր՝ ածանցավոր բառ, բաղադրյալ բառ, բառակազմական հիմք, բարդ բառ, խնդրային հարաբերություն, հատկացական հարաբերություն, ձևութային կաղապար, որոշչային հարաբերություն, պարագայական հարաբերություն, ստորադասական հարաբերություն, ստուգաբանություն :

С.Минасян, Ц.Асратян

**МОРФОЛОГИЧЕСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ СТРУКТУР
АРЦАХСКИХ ТОПОНИМОВ В РАБОТЕ СЛАВЫ
САРКИСЯНА "ПОСЕЛЕНИЯ АРЦАХА"**

В статье затрагиваются структуры наименований поселений, рассмотренные в работе Славы Саркисяна «Поселения Арцах», в частности словообразовательные типы, модели, грамматическое выражение и соотношения словообразовательных основ. С помощью морфологических моделей также рассматривается структура древних форм топонимов, которая подверглась этимологическому анализу

С. Саркисяна. Именно в этом наблюдении и заключается новизна статьи.

Нами выделены простые, составные (производные, сложные, сложносочиненные) модели, а также синтаксические отношения между словообразовательными основами. В этой системе преобладает подчинительная связь, в частности : определительные, притяжательно определительные и в меньшей степени - дополнительные, обстоятельственные отношения.

В системе производных образований выделяются аффиксы раннего и позднего периодов развития армянского языка. Автор имел возможность исследовать в основном производные поздних периодов. Сложные топонимы значительны и отражают изменения в системе топонимов в позднем периоде.

Этимология, как топонимическая и лингвистическая междисциплинарная область, также представляет историю местности, топонимии. С этой точки зрения структурно-лексическое изучение этимологических единиц может быть относительным, поскольку вопросы семантической аргументации в данном случае связаны с вопросами топонимических концепций. Некоторые этимологические изыскания в рассмотренной работе кажутся недостоверными, спорными. Однако следует учитывать сложность и уникальный характер работы.

Ключевые слова: производное слово, составное слово, словообразовательная основа, сложное слово, дополнительное отношение, притяжательно - определительное отношение, морфологическая структура, определяющее отношение, обстоятельственное отношение, подчинительная связь, этимология.

S.Minasyan. Ts.Hasratyan

**STUDY OF MORPHOLOGICAL STRUCTURES OF
ARTSAKH TOPONYMS IN SLAVA SARKISYAN'S WORK
"SETTLEMENTS OF ARTSAKH"**

The article touches upon models of settlements considered in Slava Sargsyan's work "Settlements of Artsakh" in particular word-formation types, mood, grammatical expression and correlation between word-formation bases. The structure of ancient forms of toponyms is also considered and is also analysed by S. Sargsyan. This is the novelty of the article.

We have singled out simple, compound-derivative, complex and compound compositions. This is between word-forming bases:

subordinating-defining, possessive attributive relations, less: problematic, adverbial relations. Etymologies also represent the history of a place, they also represent the history of place naming. Compound nouns abound in the examples we have studied. They reflect recent name changes. Derivative formations include words formed in different periods. Early and late period derivatives are seen in the derivative formations. The author had the opportunity to mainly examine the derivatives of the late periods.

Some etymologies seem unreliable, controversial. However, the complexity of the work should be taken into account.

Key words: *derived word, compound word, derivational stem, compound word, problematic relation, possessive attributive relations, morphological structure, defining relation, adverbial relation, subordinating relation, etymology.*

Սլավա Սարգսյանը «Արցախի բնակավայրերը (ստուգաբանություն)» աշխատությամբ¹ բնապաշտական հայեցակետի հիմքի վրա է փորձել ներկայացնել Արցախի տեղանունների ստուգաբանությունը: Սույնով էլ առանձնանում է քննվող աշխատությունը ոչ միայն Արցախին առնչվող անունների ստուգաբանության, այլև հայկական ստուգաբանության պատմության մեջ:

Բնական աղետներից փրկվելու տեղանքները, ապրելու գրավական արևը պաշտվել են ժողովրդի կողմից: Հեղինակը շեշտել է. «Տեղանունները երբեք չեն ծնվում ինքնաբերաբար և սոսկ լեզվահնչունային օրինաչափություններով: Բառ ու անուններից առաջ սաղմնավորվում են համապատասխան հասկացություններ: Հետևաբար՝ պատմական տեղանունները հարկ է ստուգաբանել ծագումնաբանորեն՝ պատմական հիմքի վրա»²: Հեղինակը քննվող աշխատության ներածականում փաստարկել է նաև ազգագրագետ Լ. Հովհաննիսյանի «Պատմական տեղանունները՝ գերակա խնդիր» հոդվածը³:

Ս. Սարգսյանը լեզվաբան⁴ չէ, բայց ստուգաբանական հսկայածավալ աշխատանք է իրացրել լեզվաբանական համարձակ խիզախումներով: Հեղինակը հիմք է ընդունել հարյուրից ավելի հնչունափոխված տարբերակներ ունեցող, հայ և միջազգային ճանաչում գտած ԿԱՍ արմատը,

¹ Սարգսյան Սլավա, Արցախի բնակավայրերը (ստուգաբանություն), Ե., 2018 թ., 232 էջ (29 մամուլ). խմբ.՝ Բ. Գ. Ղ., պրոֆեսոր Է. Մկրտչյան, գրախոսներ՝ ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտաշխատողներ Ա. Մաղսյան (պատմ. գ/թ), Մ. Հարությունյան (պատմ. գ/թ):

² Սարգսյան Ա., նշվ. աշխ., էջ 8:

³ Տես՝ Հովհաննիսյան Լ., Պատմական տեղանունները՝ գերակա խնդիր, էջ 6, «Կանառ», N1, 2006 թ.:

⁴ Ս. Սարգսյանն ախարտել է Երևանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական մանկավարժական ինստիտուտի պատմաշխարհագրական ֆակուլտետը:

որի տարբերակների ծագումնաբանական և իմաստային նախասկզբնական նշանակությունները բացահայտված չեն: Հեղինակը գտնում է, որ տեղանվանագիտական խոր ուսումնասիրությունները համոզում են, որ այդ բառերն ունեն **սուրբ, պաշտամունք, զոհ, երկնային-տիեզերական-աստվածային** նշանակությունը¹: Այսպիսի մոտեցումները նորովի են: Պաշտամունքից ձևավորված հասկացությունների և բազմաթիվ տեղանունների՝ մեկ արմատից սերված լինելն է ցույց տալիս տքնաջան հեղինակը (այս աշխատությունը հինգ տարի առաջ արժևորել էր խմբագիրը՝ Բ. Գ. Դ., պրոֆ. Է. Մկրտչյանը²): Ներկայացնենք Ս. Սարգսյանի կողմից ստուգաբանված միավորների ձևության կաղապարները³:

1. **Պարզ անվանումներ**: Ս. Սարգսյանի ստուգաբանած պարզ անվանումները՝ *Ա՜* խորհրդանիշով, սակավ են՝ *Հան* (Շուշիի հեթանոսածին անվանումը՝ *բլուր, բարձունք, կուրգան* իմաստով, էջ 63), *Քար* (այժմ՝ Շուշիի տարածք, էջ 64, ներքևը՝ Քարինտակ), *Թալա* (թաղ իմաստով, *դ>լ* պատմական հնչյունափոխություն . 194.) // *Աշմանա* (Քարվաճառ-Շահումյանի շրջան. Թաղ՝ բնակավայր// Ծաղիկանց (Չիչակլու)// Ծափաթաղ (Չինծու)// Հողի գլխի սար// Բաղրսաղ (Բարսեղի շեն)// Ամեռնափոր// Ասըմբինա>Ասմանբինա -Սողքի բնակավայրերից. *Աշմանա*՝ երկինք, բարձր, սուրբ, աստվածային. մեր բարբառում ասում ենք՝ *Սասը ասմանն ա յերիլալ*- Ս. Մ.), *Ռն* (36, Շալվան// Շողվագ. Ռևան՝ *Ռե* բնակավայր), *Բագ* (սուրբ, աստվածային. Պուլուր Պուտնը ամրոց// Վաքա>Վահկա, 37), *Տոդ* (Թուլ)>թաղ (լեռնային բարձունք՝ երկինք՝ երկնակամար, 92, 93), *Յոր* (100-101, *սուր*՝ նշված է XIX դարից, իմաստի ընդլայնում՝ քաղաքային ամրոցապատ, պարսպապատ, ամրոցակուռ աշտարակ. արաբական բառ. մեկ այլ տարբերակով՝ լեռան վրա, գագաթին), *Խուր*՝ բնակատեղ (190, 191), *Լն* (գետանունից՝ լեվ< լավ< դավ< դաբ< բաղ< բագ՝ սուրբ, աստվածային, 196), *Ծար*// *Զառ* (դեղին՝ ոսկեգույն)// Ծարասար (*սար*, 200):

2. **Ածանցավոր⁵ անվանումներ**: Քննված միավորներում *Ա+ա* կաղապարով ածանցավորները քիչ են: *Ուտի/ք* (լեռնազանգվածի ստորոտում գտնվող հարթավայրային երկիր, *Քուռ* գետի աջակողմյա հարթավայրը. *քորունե*՝ ստորոտ (քուրե՝ ոտք. այս սկզբունքով կդառնա

¹ Տես՝ **Սարգսյան Ս.**, նշվ. աշխատ., էջ 9 :

² Տես՝ նշվ. աշխատ., էջ 3-4, *Խմբագրի կողմից յոթ կետի արժևորմանը* խոսք:

³ Ս. Սարգսյանի կատարած բոլոր ստուգաբանությունները չենք ներկայացնում՝ պայմանավորված տեղի սղությունը:

⁴ Օգտագործել ենք Էդ. Աղայանի ընդունած՝ ձևային խորհրդանիշները (տես՝ *Ժամանակակից հայերենի հոլովումն ու խոնարհումը*, ՀՄՄՀ ԳԱ հրատ., էջ 146, Ե., 1967 թ., 404 էջ):

⁵ Տես **Զահուկյան Գ.**, էջ 227-344, Հայոց լեզվի պատմություն. նախագրային ժամանակաշրջան, Եր., ՀՄՄՀ ԳԱ հրատ., 1987թ., 748 էջ:

բարդ՝ Ա+Ա), 19), Շուշու/լու (Շուշու+լու՝ ուղղաբերձ, 66, հավանական է Շուշիի անունից), Կիր/ով (ռուսական *Кир* անունից, 65), Հիլ/իս (հունական՝ հելիոս, արեգակ, 37. տեղանվան Ղ/Կարագյաղուկ տարբերակի մասին՝ ստորև), *Խնձրի/ստան*՝ (խինձ՝ խնձի՝ *խորշ, ծալք, գոգ, ծոց*, Խազիր/Խզիր/ստան՝ *լեռնային սրբացված բարձունք*, 37), *Խոջա/լու*՝ Կասակ լուսնյակ, սուրբ ջուր, գետ// Կասալայ (Կասալ՝ Խասալ՝ Խաշալ՝ Խաջալ՝ Խոջալ. *Լուսնյակ*)// Իվան/յան (38), Վան+ք (Մարտակերտ, 112-114), Վան/ք// Դադի վանք (190-191), Սոդ/ք Թադ/լ/ար, Գետ/լ/ար՝ Ղաթթադ/լ/ար (204-205):

3. Բարդ¹ անվանումներ: Բարդ կադապարներով օրինակները շատ են, որը ցույց է տալիս նրանց անվանակոչության՝ ուշ շրջանում լինելը՝ առավել գիտակցվող բառերի կիրառությամբ: Բարդության բաղադրիչները կարող են լինել արդի վիճակում գիտակցվող և չգիտակցվող: Դրանք մեծ մասամբ երկարմատ են (եռարմատը սակավ է, ավելին համարյա չկա): Իշխողն անհոդակապ երկարմատ կառույցներն են: Քննված օրինակներում կան և՛ *համադրական*, և՛ *վերլուծական* կազմություններ:

Համադրական բարդություններ: Ա+Ա՝ Աս+կե/արան՝ երկնային// աստվածային// սուրբ+ քար// քարանձավ (սուրբ քար՝ քարաժայռ, լեռնագագաթ, 24), Խեր/խան (քարից շինված գյուղ, մեծ, փոքր, (64-65)՝ Քարաշեն. *խեր*՝ քար, *խան*՝ պրսկ.՝ գյուղ, բնակավայր, Եղցափողի մոտ), Շր/լան (Սարի վրա, էջ 65), *Կաս/ակ* (11-13. լուսնյակ լուսնի ակ՝ օղակ): Ս. Սարգսյանը մեծ ուշադրություն է դարձրել *Կասակ* տեղանվան ստուգաբանությանը: Արաբական մատենագիտությունում այդպես է կոչվել Ուտիքի *Աղուէ* գավառի գլխավոր բնակավայրը՝ ներկայիս *Ղազախ* քաղաքը: Հեղինակը մատնանշել է պատմական հայ և օտարազգի շատ գիտնականների ու նրանց աշխատանքների անուններ՝ հետաքրքրված այդ հարցերով (ամենահին գրավոր տեղեկությունը վերաբերում է մ. թ. ա. I դարում Պոմպեոսի արշավանքներին): *Ղազախը* ներկայացվել է որպես *Անահիտա՝ Անահտական* մարզ (Անահիտը նաև *կաս*՝ լուսնի աստվածություն է ներկայացվել), մեկ այլ դեպքում՝ *Ասպիդ* (Ասպիս) անվամբ (նշել է, որ այդ կապակցությամբ Յա. Մանանդյանը սրբագրել է՝ *Կասպիկ*): Այնուհետև *Կասակը* վերագրվել է ջրանուններին՝ *սուրբ ջուր, սուրբ աղբյուր* և այլն: Հեղինակը հավելել է Ադստի սկզբնական անվանումը՝ *Կասակ* (*Ադաստեվ-Ակաստե*՝ հնչյունափոխություններ. Կասակ-Ակկաս, իսկ *տեվ-տավ*-ը *տեղանք* հիմնական ձևույթ է՝ Ա+Ա+Ա և այլն: Այդ տեղանքի բարձունքի Պարզ լիճը նախկինում կոչվել էր *Ղազախ գյուղ*, նաև *Ղազախ բեկ* գյուղ ու լեռան գագաթը: Արագածոտնի Քասախը (ըստ Պտղոմեոսի՝ Gasala) ևս առնչվում է դրան: Անահիտի մարզեր էին այդպես բնութագրվել

¹ Ն.տ., էջ 250:

(Պարտավր, Աղդամը՝ Ակնան և այլն. մեզ հանրահայտ Անահիտի աղբյուրը Պարտավում. հնագույն ապացույց է): ՂԿարագյադուկ՝ մեծ կամ քարեն լեռնանցք, 37

Հողակապով. Ա+հ+Ա՝ Ղար/ա/բաղ (*կար>քար՝ ք>կ>դ, լեռ, բաղ՝* աստվածություն, էջ 17-19, լեռնային սրբացված տարածք. պահլավերեն՝ *բագ, ռուսերեն՝ բոգ*): Մեծ գիտնականը *Ղարաբաղ* օտարահունչ թվացող բառի հայկական ստուգաբանությամբ հսկայածավալ աշխատանք է մատուցել (XIII դ. այլ պատմական աղբյուրում է նաև հիշատակված (Ֆազլալլախ Ռաշիդ ադ-Դին՝ կապված Ղազան խանի (1295-1304) ժամանակների հետ) : Ս. Սարգսյանը համամիտ է Մ. Ղուկասյանին, որը *Ղարաբաղը* դիտել է որպես ամենահին աստվածություններից մեկը՝ շումերա-աքքադական ծագմամբ: Այն, մտնելով դիցարան, շատ լեզուներում բառիմաստի ընդլայնում է ապրել: Հեղինակը հավելել է. «...բազը իրականում դիտվում է որպես հնդեվրոպական-հայկական անվանում, որից ծագել է ռուսական բոգ: Ըստ Ա. Վարպետյանի՝ ռուսական բոգը ծագում է հայարիական բակ-ից արևից» (էջ 19):

Ա+հ+Ա՝ Ուշաջղ/ Չափար՝ ուշա> հուշա> հաշա> հասա> Կաս/ա (*կաս՝ սուրբ, աստվածային*) + ջղ> ջիւղ> գիւղ>գյուղ (124), Դաշ/ու/շեն//Դաս/ու/շեն (քարի շենը՝ Քարաշեն, էջ 46, 88): *Վերլուծական* կազմություններ՝ Ա Ա՝ Կանաչ թալա (Կանաչ բացատ, 64), Տասը վերստ (64՝ Ենգիբարի քարավանատունը (*վերստ՝* չափի միավոր, մոտավորապես 1 կմ, ռուսական փոխառություն, Լիսագորի մոտ)):

Եռարմատ կազմություններ՝ (Ա+Ա)+Ա: Քրտնաջան մտավորականը վաղնջահայերենում ստեղծված *Արցախ* բնակավայրի անունը ստուգաբանել է հնչյունափոխություններով առլեցուն կաղապարով: *Ար-*ը բաղադրյալ կառույց է (Կար>Ար (քարե ակ՝ *արեգակ*)՝ քար+արեգակ. *ք* հնչյութի պարզեցմամբ՝ *ք>կ՝* վերջինիս անկմամբ)+կաս> հաս> հաց/ խաց> ցախ (սկզբից ԿԱՍ՝ Լուսին՝ *սուրբ* (էջ 15-16), *լեռնային սրբացված տարածք. Կաս* անվանումն անձանաչելիության աստիճան հնչյունափոխվել է (այն հնչյունափոխական հարյուր տարբերակ² ունի, նրանցից որևէ մեկը կամ մի քանիսն են՝ հատկապես բաղաձայնային տեսակներ. *կ>հ* և *հ>խ* հնչյունափոխական տարբերակները սովորական են, այս արմատի վերջին հնչյունափոխությունը շրջումն է՝ դրափոխություն՝ խաց> ցախ): Սար/դար/ա/շեն //Քեշիշ/քենդ (սուրբ, աստվածային գյուղ, որը *քեշի* արմատն է (քենդը հետո է կցվել)/ Նորագյուղ. Սար/դար/ա/շեն՝ Ա+ Ա+ հ+Ա՝ *լեռան գլխի շեն՝ գյուղ*, 34, 35, մոտը Սարեն խաչ սրբատեղին. Սիյ/դար՝ *սուրբ լեռ*) և այլն:

¹ Տես՝ *Ջահուկյան Գ.*, նշվ. աշխ., էջ 130:

² Տես՝ *Սարգսյան Ա.*, նշվ. աշխ., էջ 8-15:

4. Բարդաձանցավոր կազմությամբ անվանումներ: *Համադրական կառույցներ* Ա+ա+Ա՝ Հան/ի/շեն (Հան+ի+շեն, 20), (Ա+ա+ա)+Ա՝ Խան/լ/իկ/փեյա [(Խան)+լ+իկ]+փեյա, 66՝ փոքր բնակատեղի, *խան՝* իշխան (պարսկերեն), *փեյա՝* գոմ (փայա՝ թուրքերեն), (Ա+ա)+հ+(Ա+ա)՝ Լիս/ա/գոր/ակ (ռուսերեն՝ լերկ սարեր) //Թթուջուր (64, հին իջևանատուն), Ա+Ա// Ա+(Ա+Ա)՝ Կատ/րուտ// Հա/դ/րութ (պրսկ., երկու գետերի միջև՝ Միջագետք՝ Ա+(Ա+ա)), վաղնջահայերեն՝ *Կատ* (բնակավայր) և *րուտ*-ը՝ *գետ*՝ Գետաշեն՝ Ա+հ+Ա (89, ինչպես նաև՝ *ռուտ/ռոտ*՝ լեռան ստորոտում գտնվող Ա+(Ա+Ա)), Ա+[Ա+(ա+ա)]՝, Մեծ/կողմ/ան/ք-Մաս/կողմ/ան/ք// Մաս/կու/ենք-Մեծ/կու/ենք (*լեռնային տարածք*. հնչյունափոխություն՝ ա>ե, ձայնդարձ, ծ>ս՝ հնչյունի պարզեցում, Մաս՝ սուրբ աստվածային, 106-107), Մեծ/առանք-Մաս/առանք //Մեծ/իրանք- Մաս/առանք (Առան երկրամասի լեռնային սուրբ հատվածը, 106-107):

Վերլուծական՝ (Ա+ա)+ա (Ա+հ+Ա)՝ Ներքին Փարաջան (160-162), Ա+ա Ա+ա+Ա+ա՝ Վերին Փարաջան (արևասար/ արեգունի, փար>պար, սան>ջան>ջան՝ սրբավայրի բնակավայր, շեն, 160-162), Բուն Խալիֆալու// Խալիֆալու// Լաչինլար (երեքն են՝ Բուն, Վերին և Ներքին, 22, 66), Ա Ա+հ+ա և այլն:

Երբեմն այս աշխատանքներն արտաքուստ թվում են անհիմն, բայց հազարամյակներ առաջ՝ վաղնջահայերենում գործածվածը պատկերացնել ու ներկայացնել իր հիմնավորումներով, մեծարժեք, անհավատալի տքնանք է, ստուգաբանական սխրանք հեղինակի կողմից, որը գիտական խոր նվաճում է հայ և համաշխարհային տեղագրությունում¹:

Հայկական ու միջազգային հսկայածավալ աշխատություններին քաջատեղյակ մտավորական Ս. Սարգսյանը ձգտել է վաղնջահայերենի հիմնավորումներով ցույց տալ դրանց հնչյունափոխություններն ու հայկական լինելը (այդ տեղանունները՝ XII դ. սակավ, իսկ XVIII դարից հաճախակի, մեծ չափերով աղավաղվել են մահմեդականների կողմից): Ներկա վիճակում՝ աղբրեջանցիները կեղծ ու նպատակային աշխատանքներ են իրացնում այդ կապակցությամբ: Հեղինակը ձգտել է շտկել ձևախեղումները, վերականգնել արցախյանը՝ հայկականը:

¹. Այս մեծարժեք աշխատության շնորհանդեսը կայացավ Արցախի պետական համալսարանում (թիչ ուշ, 29. 04, 21): Գնահատանքի խոսքերով ու ելույթներով հանդես եկան գիտնական դասախոսներ, մագիստրանտ ուսանողներ (այդ թեման որպես առարկա է ուսումնասիրվում. վերջում՝ հեղինակի խոսքը եղավ ու բուռն հարցազրույց (տողերիս հեղինակը հանրամատչելի հոդվածով Լուսապար գիտակրթական թերթում տվել էր իր դրական վերաբերմունքը. 14. 02. 20 թ.):

Գրականություն

- 1. Աղայան Էդ.,** Ժամանակակից հայերենի հոլովումն ու խոնարհումը, Ե., 1967 թ.:
- 2. Հովհաննիսյան Լ.,** Պատմական տեղանունները՝ գերակա խնդիր, «Կաճառ», N1, 2006 թ.:
- 3. Ջաևուկյան Գ.,** Հայոց լեզվի պատմություն. նախագրային ժամանակաշրջան, Եր., 1987թ.:
- 4. Սարգսյան Ս.,** Արցախի բնակավայրերը (ստուգաբանություն) , Ե., 2018 թ.:

*Նյութը ներկայացվել է 03.03.2023,
գրախոսման է ուղարկվել 10.05.2023,
տպագրության ընդունվել 22.06.2023:
Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել ԱրՊՀ ակ.
Ս. Աբրահամյանի անվան հայոց լեզվի ամբիոնը:*